

És incompreensible que el nostre país s'oblidi de donar la deguda importància, de què són mereixedores, a certes personalitats que en el decurs de la història han assolit un reconeixement internacional per la seva tasca en diversos camps d'actuació, ja sigui en el terreny científic o en l'àmbit artístic.

És en aquest últim aspecte que intentem de revaloritzar l'obra duta a terme per un català, que en la major part de la seva vida i especialment a París portà una polifacètica activitat, que fins i tot fa pensar, per les múltiples facetes esmerçades, en aquells grans artistes del Renaixement.

El nostre personatge és l'artista MARIÀ ANDREU I ESTANY.

MARIÀ ANDREU I ESTANY, UN MATARONÍ UNIVERSAL

NAIXEMENT.

Quant al seu origen, hem trobat que està inscrit en el Registre Civil de Mataró, en el volum 21 foli 558, el dia 7 de novembre de 1888 i batejat a Santa Maria de Mataró el 28 de desembre del mateix any,

*En la ciudad de Mataró, Provincia y Diócesis de Barcelona, a los veinte y ocho de Diciembre de mil ochocientos ochenta y ocho, yo D. Francisco Roca Pío, Vicario de esta Iglesia parroquial de Santa Maria, bautizo solemnemente un niño, que nació el día siete de Noviembre último, hijo legítimo de D. Joaquín Andreu y Sabanellas, médico, natural de Mataró, y de D.ª Eusebia Estany y Mayoral, natural de Tarragona, casados en la Párrquia de San José de Barcelona, siendo los abuelos paternos D. Mariano y D.ª Dolores, naturales de Mataró y de D.ª doña respectivamente, y los maternos D. Juan y D.ª Margarita, naturales de La Piedad, Provincia de Tarragona. Le le pusemos los nombres de Maria-
no, Enrique, Antonios Juan padrinos D. Enrique Ber-
nal y Estany, abuelos, natural de Barcelona, estudiante, y la abuela paterna representada por su hijo D. Abel Andreu y Sabanellas, soltero, natural de esta ciudad, a quienes ad-
vertí el parentesco espiritual y sus obligaciones. El papa que au-
torizó lo firmo:*

Francisco Roca Pío Vic.   Manuel Castelló Vic. Auxiliar

precisament pel vicari de la parròquia Mn. Francesc P. Mas i Oliver que uns anys després seria bisbe de Girona.

ESTUDIS.

Ell afirmava que no havia tingut una ocasió precoç. Va estudiar batxillerat a Barcelona i sentí una atracció cap a la pràctica de les arts, una atracció vers la forma.

Va començar a realitzar esmalts sobre coure, però encara no estava motivat per la pintura. Posteriorment es desplaçà a Madrid i després a London i és precisament en aquesta ciutat on tingué l'ocasió de contemplar i d'apreciar la pintura italiana. És quan pròpiament es va sentir fascinat per la pintura, representant una fita important pel que seria la seva trajectòria posterior.

Andreu afirmava que el bressol de tota pintura estava en el *quattrocento* i que totes les escoles s'emmirallaven en aquest període. Deia també que la pintura impressionista començà abans del que s'afirma; precisament començà amb Tiziano, més audaç que Leonardo i Michelangelo, per la seva pinzellada llarga i indefinida.

El 1912 va arribar a París on es trobà amb l'escola impressionista del moment. Però no vol dir això que aquest fet significués per a ell una influència; si més no fou un esperó que l'impulsà en les múltiples facetes, ja que ell es definia pel sentit intensament individual del seu art, i per demostrar aquesta afirmació deia que mai no havia estat un alumne dòcil i que mai no tindria deixebles.

EL SEU AMBIENT.

Cal fer una descripció del seu estudi de París per comprendre millor la seva personalitat, ja que és molt important saber l'atmosfera que envoltava aquest home i artista.

Per descriure el seu estudi cal pensar en escenografies.

Al carrer Marbeau, prop del Bois de Boulogne, la seva casa era un decorat on es podia haver representat qualsevol obra del segle XV. En el vestíbul hi havia com a penjoll un veler que semblava ancorat

Dibuix realitzat amb la innegable influència de l'obra de Beardsley.

després d'una conquesta en llunyanes mars, un estrany conglomerat de mobles: butaques, arques, tapisos, quadres, vitrines, figures tallades, espills antics que reflectien històries oblidades, joies recollides en els seus viatges pel món, una natura morta de Velàzquez, un Ribera de la primera època, un gegantí collaret d'ambre i en un racó un mosqueter muntat sobre un cavall encabritat, obra realitzada per ell en paper retallat. Tot aquest ambient complex permet definir millor la personalitat del pintor, així com comprendre la raó del seu esperit polifacètic.

MOVIMENTS ARTÍSTICS DE L'ÈPOCA.

Marià Andreu pertany al moviment noucentista, i els noucentistes el consideraven com una gran figura d'aquesta tendència.

El Noucentisme és una tendència artística en el camp literari i d'altres manifestacions culturals, que tingué lloc a Catalunya durant els primers vint anys del nostre segle. La seva denominació *nou-cents* ve doncs, determinada per definir el període artístic iniciat l'any 1901. Alguns, considerant-lo des de posicions allunyades a la nostra terra, l'anomenaven amb

la denominació de *mediterranisme*, però ha estat la de noucentisme la que ha prevalgut. *La Veu de Catalunya* és la publicació en què aparegué la denominació de noucentisme; però, de fet, qui la batejà amb aquest mot fou Xènius, col.laborador d'aquest diari i del setmanari *El Poble Català*.

Eugeni d'Ors, al principi de la seva obra literària, en esmentar els corrents artístics de l'època, els definia amb les paraules *estètica arbitrària*, però després va canviar-les amb la denominació actualment coneguda com a noucentisme. D'Ors en una glossa del 1906 esmenta com a noucentista el músic Pahissa.

La denominació va ser acceptada per tothom però fou objecte de reserves per part de prohoms com Francesc Carreras i Candi i Miquel dels Sants Oliver; tanmateix, foren moltíssims els artistes i els crítics que es qualificaren amb orgull com a noucentistes.

Cal tenir present que Eugeni d'Ors a la *Ben Plantada* ja en fa esment en una frase *Vés doncs i instrueix-ne les gents batejant-les noucentistes en nom de Teresa*; i és que Xènius s'atribuïa la premi-

nència del moviment noucentista promogut a l'*Almanach dels Noucentistes* i comentat per Joaquim Folch i Torres a *La Veu* el 1911, amb un article denominat *Al començar la història dels Noucentistes*.

Dintre d'aquest moviment cal esmentar la col.laboració de Marià Andreu junt amb artistes del prestigi i la categoria de J. Colom, F. Elies, Ynglada, Bagaria, Smith, etc. a la revista *Picarol*, creada per S. Segura i que aparegué l'1 de febrer de 1912, editant-se sis números; aquesta revista fou dirigida per X. Nogués, artista que donà suport a *les Arts i els Artistes*, grup renovador de l'ambient artístic català.

EL PINTOR MARIÀ ANDREU.

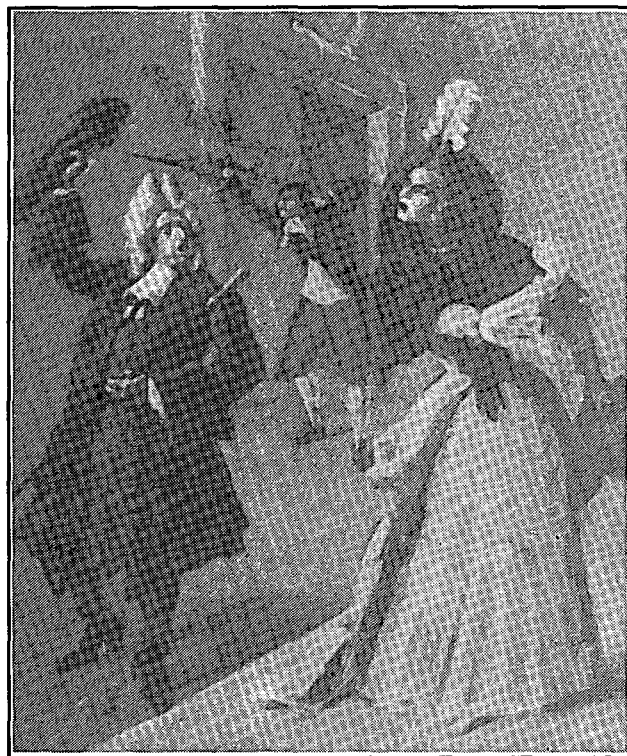
Hi ha una frase de Santos Torroella que defineix definitivament la seva pintura quan afirma que ... *és una pintura de gran pulcritud formal, exquisida en ses formulacions i d'una dinàmica compositiva i de ritme per pocs igualada*.

Prova d'això són les importants recompenses que obtingué, com per exemple el premi *Carnegie*, de Pittsburgh i el premi *Ille-de-France* a París.

En parlar de les seves exposicions cal referir-nos, en primer lloc, a la memorable exposició a *Faianç Català*, que va tenir lloc del 14 de gener al 7 de febrer de 1911 junt amb Albèiz, Néstor, Smith, el catàleg de la qual comptà amb comentaris de Pere Corominas, A. de Riquer, J.M. Roviralta, M. Utrillo i Xènius.

El 1916 va presentar al Saló de les Arts i els Artistes de Barcelona, temes de flors i el retrat d'Ismael Smith vestit de torero, i també el retrat de la seva esposa, al gouache, que ja l'any anterior havia estat exposat a Munic. Presentà cinquanta obres a la Sala Parés de Barcelona, a més de dibuixos i il.lustracions, omplint les dues sales. Però l'èxit no fou afalagador i només va vendre dues obres. Andreu, decebut, ja no volgué exposar més a Barcelona i es dedicà a l'escenografia. La temàtica habitual fou les composicions amb moltes figures, el nu femení, el retrat, les natures mortes, les flors, etc.

Vista en conjunt, la seva obra és un prodigi de preocupació per l'afany constructiu, afavorit per l'inigualable domini del dibuix. Les seves figures són plenes de moviment, però d'un moviment que no és solament plàstic sinó intel.lectual, cerebral.

Esbossos de figurins per a una obra de teatre.

Podem considerar-lo com a pintor clàssic, efectuant les seves composicions amb un rigor extrem, posseïdor d'una paleta lluminosa i colorista, digna dels grans mestres d'un altre temps, però amb una factura molt actual. Les seves composicions i tota la seva obra, per l'equilibri en les seves proporcions i pel seu aspecte serè, li confereixen un aire senyorial. Les seves teles figuren en molts museus i una tela d'extraordinàries dimensions orna la catedral de Baiona.

MARIÀ ANDREU, ESCENÒGRAF.

L'audàcia de Marià Andreu, junt amb la seva originalitat, fa que les seves realitzacions escèniques siguin a la vegada que clàssiques, impregnades d'un esperit modern i al mateix temps desafiant: un palau que s'obre i es converteix en un jardí, un carrer que es desplaça i ens permet d'entrar en una església.

Un crític d'art londinenc afirmava que en aquestes representacions shakesperianes *els decorats porten els actors com a nens de la mà*. Tot això fa pensar en una espècie de sortilegi màgic en les representacions escèniques de Marià Andreu.

El propi artista afirmà que es va dedicar a l'escenografia per passió a la mentida. Considerava que la mentida és l'única veritat possible, per això afir-

mava que la idea de la ficció del teatre el va atreure amb força irresistible. En arquitectura hi ha una mentida que és la perspectiva i l'escenografia és arquitectura.

La primera obra decorada fou *Odyseus* d'Offenbach a Munic, el 1913, al Kunstler Theater i després *Sonatina* que Antònia Marcé va ballar a París a la *Comédie Française*. Per a Louis Jouvet féu els decorats per a *La Guerre de Troie n'aura pas lieu* i *Supplement al viatge de Cook* de Giraudoux. L'escenografia de dos ballets de Fokine al Covern Garden de London. El *Don Juan* i la *Jota Aragonesa*, després *Le maître* de Santiago de Montherland i a continuació *Much ado about nothing* a Stratford-on-Avon, aquesta última per al *Shakespeare Memorial Theatre*.

Les figures més il·lustres del teatre contemporani han vestit els seus figurins: Alec Guinness, John Gielgud, Louis Jouvet, Jean Louis Barrault, etc.

Sebastià Gasch deia: *Poden considerar-se molt afortunats els autors als quals un director escènic proposa a Andreu per crear el clima visual de les seves obres. Mai no experimentaran una desil·lusió, perquè trobaran en aquest il·lustre escenògraf un col·laborador preciós entre tots, l'artista que, segons la frase afortunada de Jean Anouhil, fa sòlids els nostres ensomnis.*

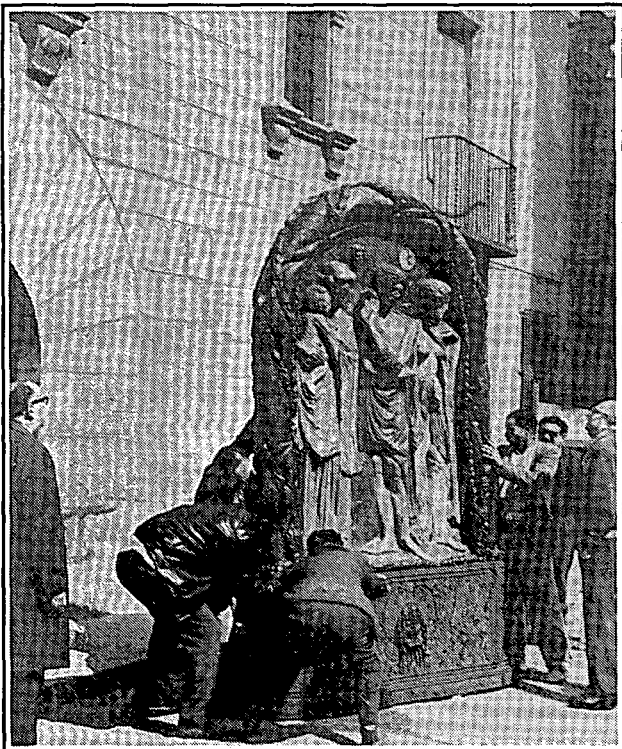
ELS ESMALTS.

Una de les seves activitats primerenques, posteriorment incrementada, fou la d'esfaltador. Dominà totes les tècniques de l'esfalt i a més a més el seu enginy artístic féu que es traduïssin en autèntiques meravelles de sensibilitat, culminant amb la realització de *L'Orb*, esfalt de considerables dimensions; segons es diu, l'esfalt major de tots els temps, del qual féu donació al Museu Municipal de Mataró.

Andreu digué en una conferència: ... *la fe en l'esfalt que em fa somniar en una obra que crec grandiosa, en el superb monument que tinc fet i refet dins meu i que ara per primera vegada dic a vosaltres per a fer-li un cenacle d'amics i ajudadors: Voldria que fos un monument a la jove Catalunya, en la qual vol començar una tradició nova d'art, aquí on s'ha viscut sempre de reflexos de tradicions forasteres, i voldria que fos Barcelona la primera ciutat del món que vegés alçar-se, en una de les seves places, un monument de coure esfaltat, relluïnt eternament i desafiant el temps en la seva impersonalització.*

Mostra del reconeixement, per part dels francesos, vers la vàlua i la importància de l'obra de Marià Andreu, és la reproducció a tot color de l'esfalt

Marià Andreu dirigint l'entrada al Museu Municipal de Mataró del monumental esfalt "*L'Orb*", donat al Museu.

L'Orb a la portada de la prestigiosa revista *L'Illustration* en el seu número extraordinari de Nadal de 1941.

EL GRAVADOR.

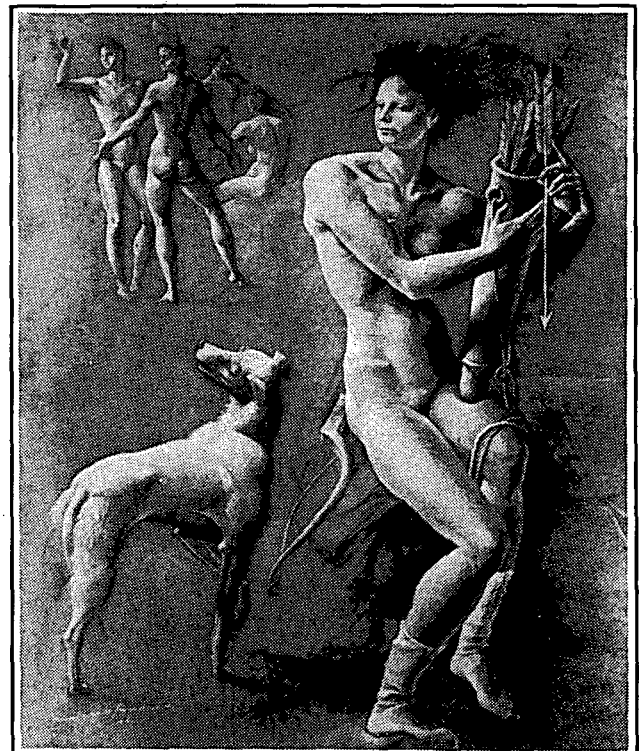
La seva extraordinària habilitat en el dibuix el portà, lògicament, al conreu del gravat, i la seva valuosa aportació a aquesta difícil branca artística el dugué a sobresortir en les diverses tècniques de gravador; així doncs efectuà aiguaforts, puntes seques, boix, litografies, impregnant totes les seves realitzacions d'una pulcritud i coneixement tècnic extraordinaris.

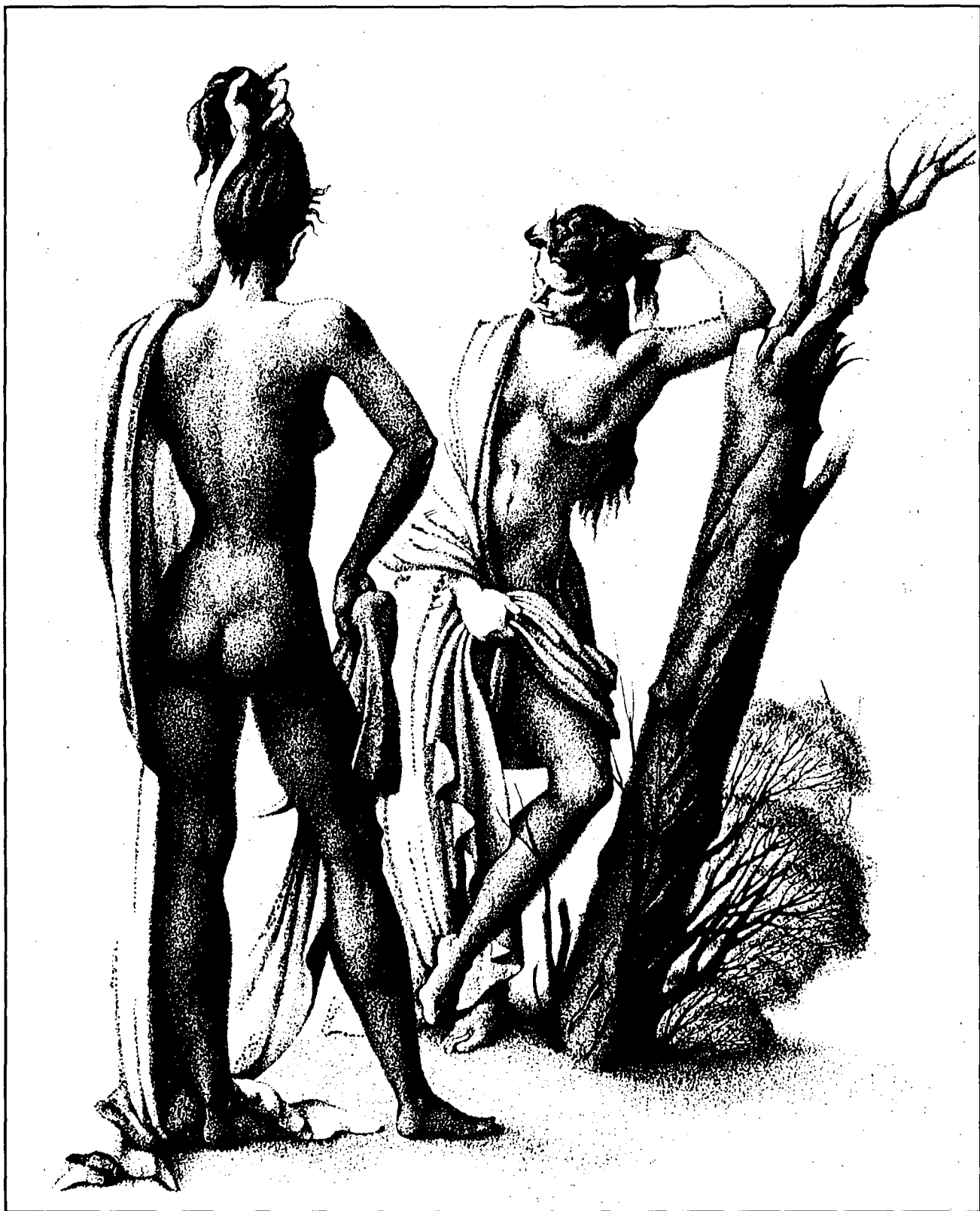
Hi ha una obra seva anomenada *Antíope* que és realitzada sobre pedra i en la qual emprà la tècnica de la punta seca, aconseguint uns efectes de clar i fosc sorprenents.

EL DIBUIX.

El meu dibuix és un tall de bisturí buscant la forma, afirmava Andreu, i també deia *Em sento com un déu amb el llapis dur i afilat com una agulla, modelant formes humanes sobre el blanc pur d'un*

Gravat sobre pedra.

paper bristol. Aquestes dues frases són suficients per definir les grans qualitats del nostre artista en la branca del dibuix. Dibuix extraordinàriament expressiu dotat d'un gran moviment i d'un traç a voltes nerviós, que fa pensar en Holbein.

Però hem de tenir present que la passió experimentada pel dibuix, la veiem perfectament reflectida en contemplar la totalitat de la seva obra, ja que, per exemple, en les pintures a l'oli veiem la mà mestra d'un dibuixant. Els seus estudis de la figura humana són antològics.

IL·LUSTRADOR DE LLIBRES.

Té renom internacional com a il·lustrador de llibres amb gravats. És ben conegut pels bibliòfils.

Ha il·lustrat moltes obres de curt tiratge com per exemple *La Venus d'Ille* de Prosper Mérimé, *Le maître de Santiago* i *Don Juan* de Monthelant, *Thésée* d'André Gide, tots aquests amb litografies, generalment amb uns fons foscos destacant els motius en tons clars, *Au voyage de Cook* de Jean Giraudoux, *La princesse de Babylone* de Voltaire, amb extraordinaris gravats al boix, *Platero y yo* de Juan Ramón Jiménez amb litografies en color, *Sonetos y Alegrías* de Louise Labé, que fou una poetessa extraordinària, soldat en el setge de Perpignan i segons es diu amant del rei Enric II.

FIGURES DE PAPER RETALLAT.

La seva habilitat manual el portà a la realització d'autèntiques escultures fetes amb trossets de paper retallat i enganxat.

Una de les més importants és l'esmentat cavaller dalt de cavall, d'una fantasia, un moviment i un gran prodigi de realització.

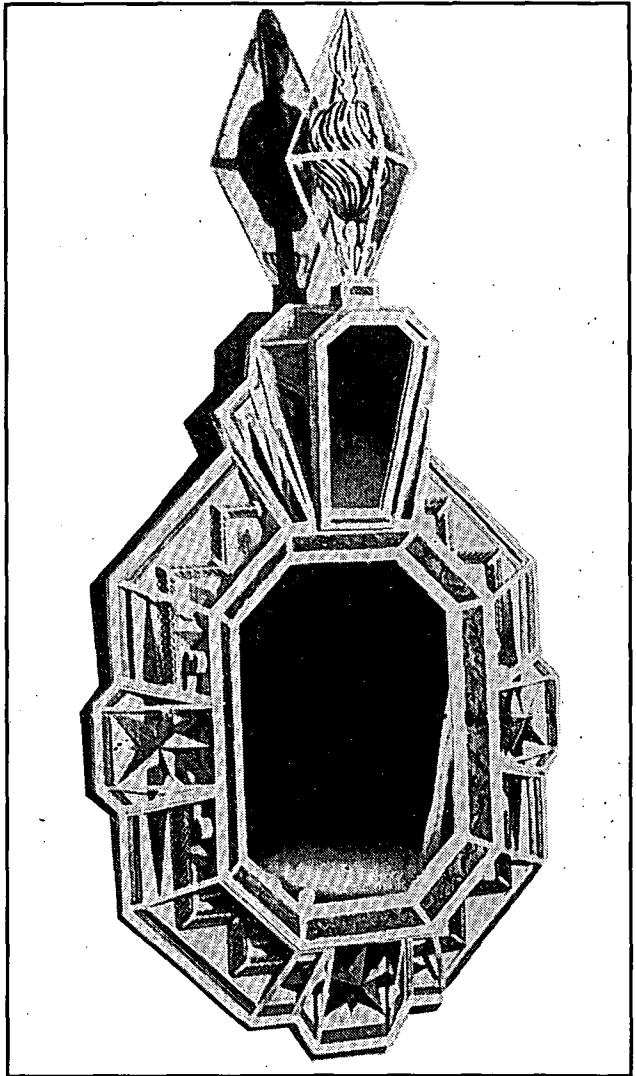
ELABORACIÓ DELS PROPIS MARCS.

Capítol a part mereixen esment els propis marcs, realitzats per a les seves obres. La varietat de materials emprats, la combinació de colors, la fantasia immersa en ells fa que puguin ésser considerats com a autèntiques joies.

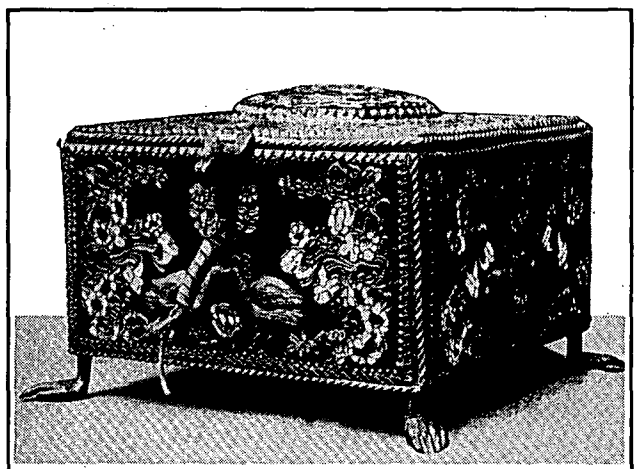
Cal distingir els marcs per als esmalts realitzats amb combinació d'elements metàl·lics i esmalts, i els marcs per a dibuixos i pintures en què fins i tot utilitzava trossets de mirall.

CREACIÓ D'OBJECTES.

El seu esperit creatiu i la seva habilitat manual el portaven a la realització de múltiples objectes veritablement meravellosos en els quals el seu esperit decoratiu era palès.

Mirall octogonal amb l'entorn policrom. Fet encaixant pergamí, paper daurat i cel·luloide.

Joier esmaltat.

La combinació dels materials i els colors és aquí constant, tots ells influïts per l'esperit de l'època en què foren creats. Algun d'ells era ornamentat per petites figures escultòriques en bronze, com per exemple l'escultura d'infant que completava una

bombonera, d'un moviment extraordinari i que es conserva avui dia. També realitzà joiers, plats en els quals l'esmalt era un element essencial.

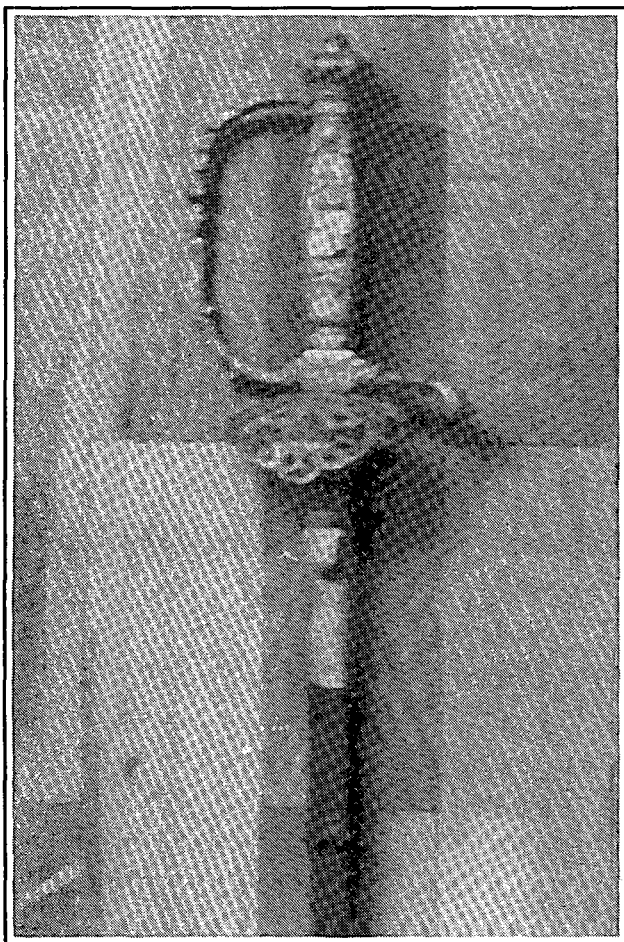
EXPOSICIONS.

A més de les exposicions esmentades, Faiang Català, Sala Parés, Saló de les Arts i els Artistes, realitzà exposicions individuals a Barcelona, Munich, New York, Bruxelles, Antwerpen, London, etc.

GUARDONS.

A França fou nomenat membre de l'Institut, honor que pocs estrangers posseeixen, compartint aquest honor amb el general Eishenhover.

És digne d'esmentar el fet que Alfons XIII li oferí el propi espasí en deixar el càrrec d'acadèmic, perquè Marià Andreu el portés com a successor seu. Aquest càrrec permeté a Marià Andreu representar oficialment a França en el seu propi país en l'ocasió d'un homenatge a Velàzquez.

Obtingué el premi Carnegie el 1940 pel quadre *Duelo consigo mismo* on fou invitat després de 25 anys. Premi de l'Ille-de-France el 1953.

Al Palau Güell de Barcelona, l'Institut del Teatre, el 1963, li dedicà un homenatge en motiu dels 50 anys de dedicació al teatre universal. El president de la Diputació, marquès de Castellflorida, li imposà la medalla de l'Institut del Teatre saldant un deute que el nostre país tenia amb un dels valors més destacats de l'art universal contemporani. La seva ciutat nativa, Mataró, li dedicà un carrer.

MATARÓ I MARIA ÀNDREU.

Els anys passats en terres forànies no minvaren la seva simpatia per la ciutat de Mataró, a la qual, sempre que li era possible, realitzava alguna visita, com la que efectuà al Museu Municipal de Mataró, essent rebut pel seu director el pintor mataroní Rafael Estrany. Aquesta visita tingué com a conseqüència la donació al Museu Municipal del monumental i famós esmalt *L'Orb*.

L'any 1960 el ple de l'Ajuntament de Mataró li oferí el penó principal de la processó en honor de Les Santes, acompanyant-lo com a cordoners Alfred Opisso i Cardona i Lluís M. Andreu i Marfà. Posteriorment a aquest fet, l'Ajuntament en sessió del ple de primer de juliol de 1963 dedicà un carrer al seu nom.

Un detall del seu mataronisme són els andònims i reiterats donatius a l'asil d'ancians, Fundació Cabanelles de Mataró, nom tan arrelat a la seva família.

També es realitzà una exposició de les seves obres a Barcelona. L'import de les vendes passà a la Fundació esmentada.

Morí a Biarritz el 1976, on s'havia retirat els últims anys en una curiosa casa a l'espadat d'un far, amb un puntal que es repenjava sobre el penya-segat i el protegia de l'esfondrament.

Santiago Estrany i Castany

Agraïm la col.laboració de:

Arxiu Municipal de Mataró
Biblioteca Popular de la Caixa Laietana
Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró
Registre Civil de Mataró
Sr. J.M. Andreu i Marfà
Dr. Rafael Santos i Torroella

DICTAMEN -
Cultura.

Excmo. Sr.:

Por nuestro compatriota, D. MARIANO ANDREU ESTRANY, fué regalado a nuestro Museo Municipal, una magnífica obra de su creación, compuesta de unos esmaltes, que por ser los rayos del mundo y reunir además un valor artístico incalculable le han hecho merecedor del agradecimiento de nuestra ciudad.

Mariano Andreu Estrany, poco conocido en nuestra ciudad por haber pasado su gloria artística por el mundillo ajuarado del Pabre capital, ha sido y aún es, un artista polifacético, creador de esmaltes singularísimos, reconocido por la alta crítica parisina, que no se anda remisa en buscar taras a los personajes que rondan la fama, por sus méritos, ha sido nombrada por aquella nación, Miembro de la Legión de Honor y de la Academia Francesa.

La Comisión de Cultura reconociendo el sentir unánime de esta Excmo. Corporación Municipal y de los habitantes de esta ciudad, desea que se dé el nombre de nuestro compatriota, D. Mariano Andreu Estrany, a una de las nuevas calles de nuestra ciudad, para demostrarle así el agradecimiento, tanto por lo alto que ha puesto el nombre de Mataró en su aspecto artístico, como por el espléndido regalo efectuado a nuestro Museo Municipal.

Por todo lo expuesto, la Comisión de Cultura que suscribe tiene el honor de dictaminar lo siguiente:

a) - Denominar calle del "PINTOR MARIANO ANDREU", a la nueva calle sin nombre específico, paralela a la de Velazquez, parte Sur de la manzana comprendida entre las vías públicas de Ronda de O'Donnell, carretera de Mataró a Granollera y

762
63

Ronda de Prim.

b) - Que se dé cuenta de este acuerdo a la Comisión Organizadora de las Fiestas de las Santas y a la Jefatura de Ceremonial, a la primera para que señalen día y hora para el descubrimiento de la lápida en cuestión, y a la segunda para organización de la fiesta a la que se deberá dar el relieve correspondiente.

c) - Que se destinen SEISCIENTAS PESETAS para la adquisición de la lápida rotuladora, la que deberá llevar la inscripción CALLE DEL PINTOR MARIANO ANDREU, con cargo al Capítulo 2º, Artículo U, Concepto 1º y Partida 172 del vigente Presupuesto Ordinario de Gastos Municipal, mediante la conformidad del Sr. Interventor de Fondos Municipales, en el caso de que no tenga reparo alguno que oponer a este apartado.

d) - Comunicar este acuerdo, por oficio, al Negociado de Gobernación, a la Jefatura de la Policía Municipal, a las Oficinas de Correos, Telégrafos y Teléfonos locales, al Registro de la Propiedad de este Distrito y Jefe del Puesto de la Guardia Civil, a los efectos reglamentarios.

e) - Dar cuenta del mismo a los Servicios Técnicos Municipales, a los efectos de su conocimiento y de adquisición de la placa rotuladora y su colocación en el lugar correspondiente.

V.E. no obstante, acordará lo que estime más oportuno Casa Consistorial de Mataró, a veintiocho de junio de mil novecientos sesenta y tres.

Conforme
Interventor,
[Firma]

Torre "Smandia"
Mataró.

3 VIII 1963
17

AYUNTAMIENTO DE MATARÓ
- 7 APT 1963
N.º 6554/16.8-63

Excmo. Sr.
Don Pedro Camps y Gil
Alcalde presidente del
Ayuntamiento de Mataró.

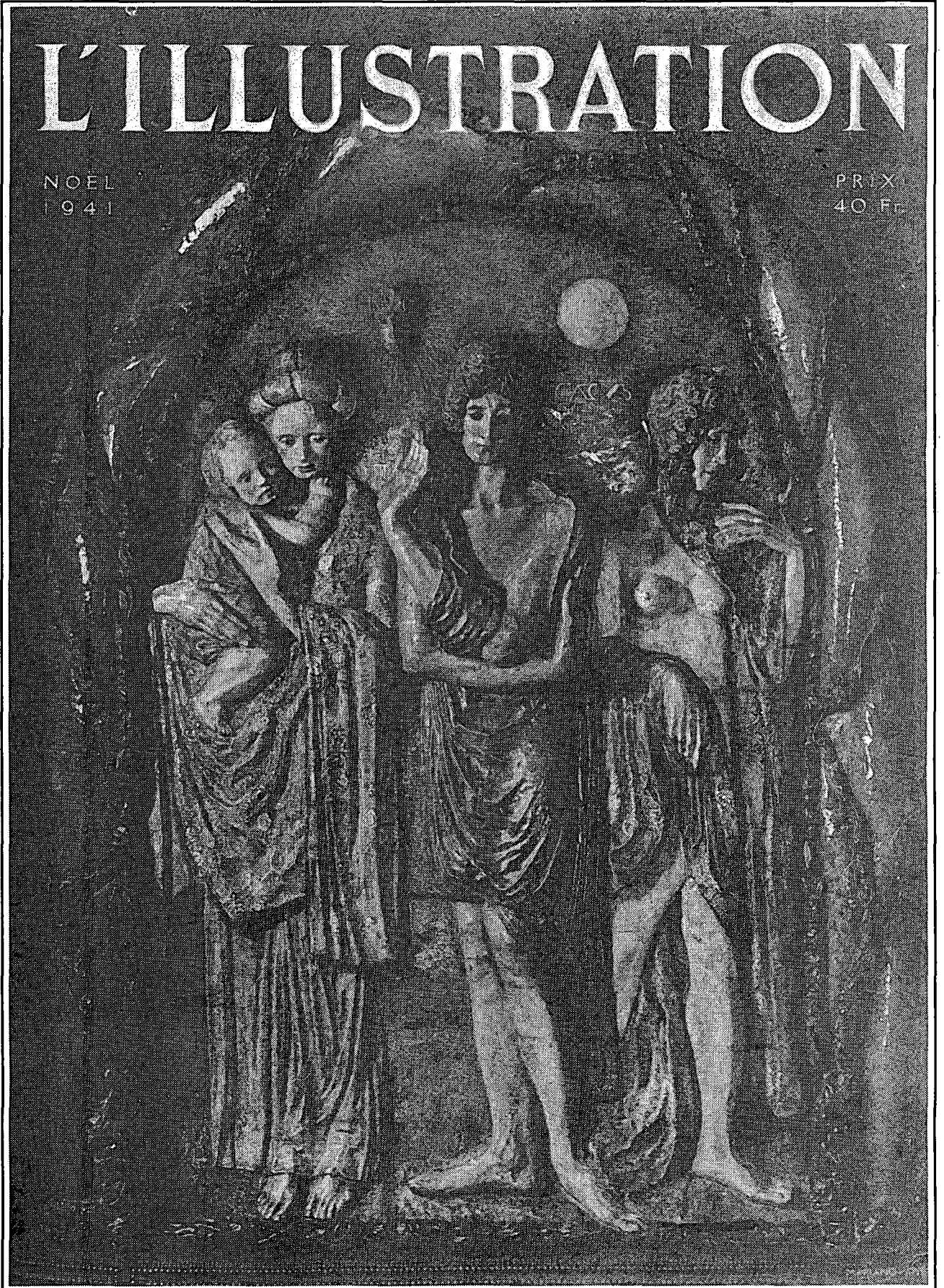
Muy apreciado y altamente considerado amigo,
Hasta ayer by en estado Mataró no llegó su muy gratificante certificado del 15 de Julio 1963 dirigido a Paris, luego con una derivación por Biarritz justificando mi retraso en acusar su llegada. En su curriculumado gustosísimo advierte del acuerdo que se firmó y simultáneamente, formó en razón de rotular y adjudicar a mi nombre una calle de esta ciudad. Con tal motivo devotamente agradecido en Vd. y luego le transmito a sus compañeros del consistorio mi más ferviente gratitud, he de guardar para siempre y en lo más profundo de mi corazón la muestra del simpatía Nacional por una que tan gustoso vino a Mataró.
Aprovecho la ocasión para reiterarme devoto y amigo que estreche su mano

[Firma: Mariano Andreu]

L'ILLUSTRATION

NOËL
1941

PRIX
40 Fr.

La prestigiosa revista "La Illustration", reproduí a tot color l'esmalt "l'orb" en el seu número extraordinari de Nadal de 1941.